

DOOR DE OREN VAN ELLEN SASKIA GUBBELS

SCHOOLVOORSTELLINGEN IDFA 2012

education
international
documentary film festival
amsterdam

idfa

Dit lesmateriaal bestaat uit twee delen:

DOCENTENHANDLEIDING

Deze bevat handvatten en achtergrondinformatie om de documentaire te behandelen. U kunt zelf op basis van tijd, behoefte en niveau bepalen hoeveel u uit dit materiaal gebruikt.

OPDRACHTEN VOOR LEERLINGEN

Deze kan apart geopend en/of geprint worden voor de leerlingen. Deze opdrachten komen ook terug in de docentenhandleiding.

LET OP! Wanneer u het lesmateriaal uitprint, verwijzen de links niet meer naar de directe pagina's op de site zoals wanneer u deze aanklikt.

PO GROEP 7 & 8 EN VO BRUGKLAS

Deze les vindt aansluiting bij:
Kerdoelen primair onderwijs:
Nederlands: mondeling taalonderwijs (3), Oriëntatie op jezelf en de wereld: Mens en Samenleving (34) en Kunstzinnige oriëntatie (55).
Vakken voortgezet onderwijs:
Nederlands, Mens en Maatschappij, Kunst en Cultuur

WAT IS EEN DOCUMENTAIRE?

U kunt voor de vertoning een aantal algemene aspecten van documentaire bespreken. Zo kunt u bijvoorbeeld als startpunt van de les enkele voorbeelden van documentaires die uw leerlingen kennen op het bord schrijven. Vervolgens kunt u uw leerlingen klassikaal kenmerken laten noemen, die overeenkomsten en verschillen tussen documentaires helder maken.

Ook is de **Introductieles: wat is een doc?** op IDFA's educatieve website www.docschool.nl/docenten een goede voorbereiding. Op deze website vindt u tevens extra achtergrondinformatie en tips over hoe documentaire in de klas te behandelen.

INHOUD

Enige voorkennis over de inhoud maakt een documentaire eenvoudiger te plaatsen en te interpreteren. Ook voorkomt het eventuele onaangename verrassingen. Laat uw leerlingen de korte inhoudsbeschrijving van de documentaire voor de vertoning lezen en bekijk indien mogelijk de trailer klassikaal op www.zappechtgebeurd.nl/nieuws/2012/schoolvoorstellingen2012.html. Bespreek daarna met hen de vragen bij opdracht 1.

WAAR GAAT DOOR DE OREN VAN ELLEN OVER?

Ellen is doof. Net als bijna al haar familieleden. Ze gaat naar een lagere school voor doven en slechthorenden. Straks mag Ellen naar de middelbare school. Er zijn dan twee mogelijkheden. Ze kan naar het doveninternaat: een school voor doven en slechthorende kinderen waar ze doordeweeks moet blijven slapen omdat het ver van huis is. Of ze kan naar een gewone middelbare school in de buurt. Waar kinderen zitten die kunnen horen. En geen gebarentaal kennen. Ellen wil het liefste het laatste, maar dan moet ze wel goed leren praten. Dat is alleen niet makkelijk als je doof bent. Zal het haar lukken?

1 VOOR DE FILM

OPDRACHT (KLASSIKAAL)

Bekijk de trailer (het voorfilmpje) van de documentaire **Door de oren van Ellen** op www.zappechtgebeurd.nl/nieuws/2012/schoolvoorstellingen2012.html en lees het stukje 'waar gaat **Door de oren van Ellen** over?'. Je hebt nu een eerste idee gekregen van de film en van waar deze over gaat. Ellen wil liever naar een middelbare school met horende kinderen. Kun je je dit voorstellen? Wat zou het voordeel van het internaat voor Ellen kunnen zijn? En wat het nadeel? *Noem van beide soorten scholen een aantal voor- en nadelen.*

TOELICHTING

Een aantal voor- en nadelen worden genoemd in het hierop volgende onderdeel *Context*. U kunt na het bespreken van deze informatie met uw leerlingen nagaan of ze aan deze voor- en nadelen hadden gedacht.

CONTEXT

Niet alle documentaires zijn even makkelijk te begrijpen als de context waarbinnen het onderwerp van de documentaire valt niet of onvoldoende bekend is. Dit onderdeel voorziet in achtergrondkennis over de context. Bespreek onderstaande informatie met uw leerlingen en laat ze daarna opdracht 2 maken.

DOOF

Je bent doof als je heel slecht of helemaal niets kunt horen. Als je doof bent geboren of als je voordat je drie wordt doof raakt, is het vaak moeilijk om te leren spreken. Deze kinderen leren praten door te kijken en te voelen. Doordat dove mensen zichzelf niet kunnen horen, hebben ze vaak een typisch 'dovenaccent'. Om toch goed met elkaar te kunnen communiceren, is er gebarentaal. Dove en slechthorende kinderen gaan vaak naar een dovenschool of slechthorende school. De klassen zijn er veel kleiner. Zo zit je op een dovenschool met vijf tot twaalf leerlingen in een groep. En krijg je er les in het Nederlands en in Nederlandse Gebarentaal. Naast alle gewone lessen volgen de kinderen ook lessen waar je bijvoorbeeld leert spreken. Vaak vinden dove kinderen het prettig om naar een dovenschool te gaan, want dan kunnen ze onderling fijn kletsen in gebarentaal. Maar niet iedereen heeft een dovenschool in de buurt, dus sommige kinderen wonen doordeweeks op een internaat. Net als Ellen zijn er ook dove kinderen die liever naar een 'gewone' school gaan. Dit kan best zwaar zijn. Je moet je immers staande weten te houden in een klas vol horende klasgenootjes. Ook kunnen deze scholen niet altijd even goede begeleiding of hulpmiddelen bieden om een doof kind mee te laten komen.

2

VOOR DE FILM

OPDRACHT (IN TWEETALLEN)

Ellen praat door middel van gebarentaal. Bekijk de ingevoegde afbeelding van het officiële gebarentaal alfabet.

Vorm tweetallen met je buurman/vrouw en maak om de beurt een paar woorden met het alfabet. De een maakt woorden, de ander raadt welke woorden dit zijn (gebruik beiden het plaatje als steun). Na minimaal drie woorden wissel je om.

Natuurlijk praten dove mensen niet alleen in letters, dat zou veel te veel tijd kosten. Daarom zijn er ook standaard symbolen voor bepaalde woorden. Bijvoorbeeld, een grote bol met je handen betekent de zon. En sommige woorden ook gebruikt door horende mensen, bijvoorbeeld duim omhoog betekent ok!

Verzin nu om de beurt een paar gebaren en laat je partner ruilen welke woorden je bedoelt. Doe er minimaal drie per persoon.

WIE IS DE MAKER?

Waarom maakt iemand documentaires? Dit onderdeel biedt informatie over de regisseur van *Door de oren van Ellen*. U kunt deze informatie na de vertoning met uw leerlingen bespreken en ze daarna opdracht 3 en 4 laten maken.

DE MAKER VAN DOOR DE OREN VAN ELLEN

Saskia Gubbels maakt al twaalf jaar documentaires. Maar het begint met fotografie. Dat krijgt Gubbels met de paplepel ingegoten. Haar opa is fotograaf. En ook haar vader is thuis altijd aan het fotograferen. Als ze in het derde jaar van haar fotografieopleiding zit, merkt Gubbels dat ze de verhalen van de mensen achter de foto steeds interessanter begint te vinden. "Dan bleef ik uren hangen, hoorde ik al die verhalen aan en kwam ik thuis met een paar foto's. Ik kon die verhalen niet kwijt! Daarom ben ik een andere studie gaan volgen en uiteindelijk regisseur van documentaires geworden." Gubbels vindt het na al die tijd nog even leuk om documentaires te maken. "Er zijn zoveel boeiende verhalen te vertellen. Daarnaast vind ik het belangrijk dat mijn films er mooi uitzien. Als ik zelf naar een film kijk, moet het onderwerp interessant zijn, maar ik wil ook verleid worden door mooie beelden. Dat vind ik het allerleukste als regisseur. Soms voel ik me net een leraar die mensen iets wil leren. Of een politicus die iets aan de kaak wil stellen. En dan weer een kunstenaar die met een mooie vorm bezig is. Het is dus nooit saai!"

3

OPDRACHT (INDIVIDUEEL)

Wat vond je van de documentaire? Probeer uit te leggen wat je leuk en minder leuk vond.

4

OPDRACHT (INDIVIDUEEL)

Saskia Gubbels is de maakster van **Door de oren van Ellen**. Zij zegt dat ze met het maken van films zich soms net een leraar, kunstenaar of politicus voelt. Als leraar wil zij dingen leren aan de kijkers, als kunstenaar wil zij mooie beelden laten zien en als politicus wil zij zaken die ze belangrijk vindt in de maatschappij onder de aandacht brengen.

Dit kun je ook terugzien in **Door de oren van Ellen**. Geef voorbeelden van hoe je ziet dat Saskia met het maken van deze film zowel een leraar en een kunstenaar is. En als het lukt, kun je ook in de film terug zien dat ze zich soms een politicus voelt? *Schrijf dit op.*

NA DE FILM

DE TOTSTANDKOMING VAN EEN DOCUMENTAIRE

Wat zijn de beweegredenen van een documentairemaker om een bepaald onderwerp nader te belichten? Dit onderdeel geeft inzicht in hoe een idee ontstaat en zich ontwikkelt. U kunt deze informatie na de vertoning met uw leerlingen bespreken en ze daarna opdracht 5 laten maken.

HET IDEE

Op een dag stuit Saskia Gubbels op internet op een forum, waar dove kinderen met elkaar praten over de moeilijke keuze voor een middelbare school. Niet omdat er zoveel zijn, maar omdat er juist zo weinig te kiezen valt. Er zijn namelijk maar een paar middelbare scholen voor doven in Nederland. Dat betekent heel lang reizen of in een gastgezin of internaat. "Ik dacht hoe zou dat zijn als 11-jarig meisje? Dat je niet zelf kan kiezen naar welke school je wilt zoals horende kinderen dat wel kunnen." Gubbels plaatste daarom een oproep op een website voor doven en slechthorenden. Ze krijgt een aantal reacties van kinderen die heel graag hun verhaal willen vertellen. Maar niet iedereen blijkt even geschikt. Sommigen zijn te jong, anderen te verlegen. "Er was een meisje die alleen maar ja en nee zei op mijn vragen, zo verlegen was ze. Dat zou bij een film heel moeilijk worden. Vooral omdat ik dan niet alleen ben, maar ook nog binnenkom met een cameravrouw en een geluidsman met apparatuur. Dan moet je toch wel een beetje durven. Gelukkig ontmoette ik Ellen. Met haar had ik meteen een klik. Ze stond ook nog voor een belangrijke en ingrijpende keuze." Door mee te werken, wil Ellen aan andere kinderen laten zien hoe het is om doof te zijn. Dat je niet vrij kan kiezen, alleen maar omdat je doof bent. Daarnaast wil Ellen tonen dat ze verder heel normaal is. Net als ieder ander, maar dan met een beperking.

5 NA DE FILM

OPDRACHT (INDIVIDUEEL)

Zoals je weet heet de film die je hebt gezien **Door de oren van Ellen**. Met de titel wordt bedoeld dat de kijker mee wordt genomen in de wereld van Ellen. Hoe heeft de regisseur ervoor gezorgd dat wij als kijkers in de wereld van Ellen stapten en konden voelen hoe het is om doof te zijn? *Probeer minimaal twee voorbeelden te noemen.*

HET FILMEN VAN EEN DOCUMENTAIRE

Elke documentaire is uniek omdat het productieproces nooit van tevoren in zijn geheel vastligt. Dit onderdeel biedt inzicht in de totstandkoming en wat er allemaal bij komt kijken om een documentaire te maken. U kunt deze informatie na de vertoning met uw leerlingen bespreken en ze daarna opdracht 6 laten maken.

FILMEN MET EEN GEBARENTOLK

Saskia Gubbels komt zes dagen bij Ellen langs om te filmen. Dat doet ze verspreid over een jaar. Zo kan ze alles goed volgen wat te maken heeft met de moeilijke keuze voor een school. Gubbels wordt per e-mail door de ouders van Ellen op de hoogte gehouden. Zo weet Gubbels wanneer ze weer iets moois of spannends kan vastleggen. "Ik wilde niet alleen de moeilijke situaties, maar ook de hele handige laten zien. Zo filmde we hoe Ellen met haar vriendin 'praat' onder water. Of hoe ze in de zweefmolen gezellig doorkletsen met keiharde muziek, waar wij als crew gek van werden omdat we elkaar amper konden verstaan", blikt Gubbels terug. Dat filmen lgaat dankzij Ellen overigens

heel gemakkelijk. "Ze was een natuurtalent. Het leek wel alsof Ellen iedere dag gefilmd werd." Dat Gubbels geen gebarentaal kan, vindt ze als regisseur erg lastig. "Ik heb voor het filmen een paar gebarentaallessen gevolgd. Ik dacht dat doe ik wel even, want het leek me helemaal niet zo heel moeilijk. Nou viel dat even tegen!" Gubbels moet daarom werken met een tolk. Dat is wel even wennen. "Ik keek in het begin steeds naar Ellen, maar dan merkte ik dat zij alleen maar op de tolk lette, omdat ze me natuurlijk niet kon verstaan. Als ik bijvoorbeeld een grapje maakte, was het eerst een moment doodstil terwijl de tolk aan het gebaren was. En dan werd er na een minuut of wat pas gelachen of gereageerd. Soms was ik dan al weer vergeten wat ik had gezegd, doordat ik zo gefascineerd was door al die handgebaren. Het is echt een bijzondere wereld, die je als horende binnenstapt."

6

NA DE FILM

TOT SLOT

IDFA is altijd benieuwd naar de manier waarop bovenstaande opdrachten in de klas zijn behandeld. Heeft u tips en/of aanvullingen voor andere docenten? Dan kunt u deze mailen naar info@docschool.nl. Tip: Op www.docschool.nl vindt nog veel meer documentaires en aanvullend lesmateriaal.

Op het platform voor jeugddocumentaire van de publieke omroep: www.zappechtgebeurd.nl staan nog meer dan 120 jeugddocumentaires klaar om bekeken te worden. Op www.docschool.nl vindt u hierbij aanvullend lesmateriaal.

OPDRACHT (INDIVIDUEEL)

Als je filmmaker zou zijn zou je dan liever documentairmaker zijn of speelfilmmaker? Schrijf op waarom. Schrijf ook op over welke onderwerpen je (documentaire)films zou willen maken.

Bij deze opdracht ga je een eigen trailer van **Door de oren van Ellen** maken.

Dit doe je als volgt:

- Ga naar de Zappmixer op zappmixer.vpro.nl/echtgebeurd en maak een account aan. Als dit gelukt is, log dan in.
- Nu ga je aan de slag met het maken van een filmpje. Je kiest een achtergrondkleur en via de knop verder ga je naar de pagina 'kies een afbeelding'. Tussen de verschillende foto's vind je een afbeelding van Malik. Kies deze foto, druk op bewaar, geef de foto een naam en sla hem op.
- Via de knop verder ga je naar de pagina film. Klik op het pijltje naast Zapp Echt Gebeurd Video's en kies de video van **Door de oren van Ellen**. Met de effecten onderaan de pagina kun je de video bewerken. Klik op 'bewaar', verander eventueel de naam en klik daarna op 'opslaan'. Je kunt de video meerdere keren opslaan met verschillende effecten. Klik daarna op 'verder'.
- Kies nu geluiden die je wilt gebruiken, doe dit op dezelfde manier als bij de keuze van de video's. Als je hiermee klaar bent, klik je op 'verder'.
- Nu kom je in de mixer en ga je de film maken. Je kunt je afbeelding, video's en geluiden slepen in de mixer. Je kunt ze meerdere keren in de balken slepen en inkorten en afspelen totdat je een filmpje hebt gemaakt waar je tevreden mee bent. Als je klaar bent kun je je filmpje opslaan.

Gefeliciteerd! Je hebt een eigen trailer gemaakt!

DOOR DE OREN VAN ELLEN

Saskia Gubbels, Nederland, 2011, 17 min
Deze film is een titel van Hollandse Helden
Door de Oren van Ellen kwam tot stand in samenwerking met de NCRV

Auteur: **Olivier ten Kate**
Eindredactie: **IDFA, Marije Veenstra**
Vormgeving: **Madelinde Hageman**

LEERLINGEN

1

OPDRACHT 1 (VOOR DE FILM)

Bekijk de trailer (het voorfilmpje) van de documentaire **Door de oren van Ellen** op www.zaprechtgebeurd.nl/nieuws/2012/schoolvoorstellingen2012.html en lees het stukje waar gaat **Door de oren van Ellen** over? Je hebt nu een eerste idee gekregen van de film en van waar deze over gaat. Ellen wil liever naar een middelbare school met horende kinderen. Kun je je dit voorstellen? Wat zou het voordeel van het internaat voor Ellen kunnen zijn? En wat het nadeel? *Noem van beide soorten scholen een aantal voor- en nadelen.*

OPDRACHT 2 (VOOR DE FILM)

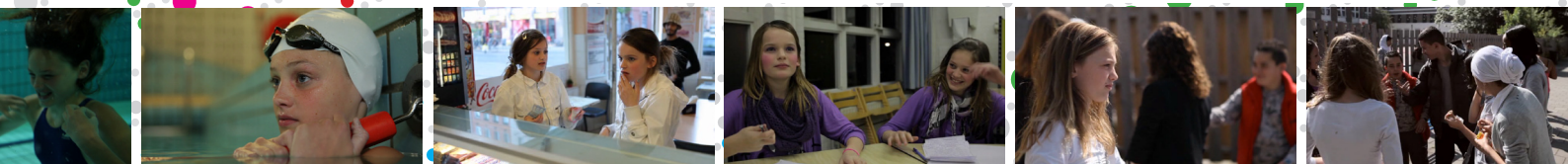
Ellen praat door middel van gebarentaal. Bekijk de ingevoegde afbeelding van het officiële gebarentaal alfabet.

Vorm tweetallen met je buurman/vrouw en maak om de beurt een paar woorden met het alfabet. De een maakt woorden, de ander raadt welke woorden dit zijn (gebruik beiden het plaatje als steun). Na minimaal drie woorden wissel je om.

Natuurlijk praten dove mensen niet alleen in letters, dat zou veel te veel tijd kosten. Daarom zijn er ook standaard symbolen voor bepaalde woorden. Bijvoorbeeld, een grote bol met je handen betekent de zon. En sommige worden ook gebruikt door horende mensen, bijvoorbeeld duim omhoog betekent ok!

Verzin nu om de beurt een paar gebaren en laat je partner ruilen welke woorden je bedoelt. Doe er minimaal drie per persoon.

WAAR GAAT DOOR DE OREN VAN ELLEN OVER?

Ellen is doof. Net als bijna al haar familieleden. Ze gaat naar een lagere school voor doven en slechthorenden. Straks mag Ellen naar de middelbare school. Er zijn dan twee mogelijkheden. Ze kan naar het doveninternaat: een school voor doven en slechthorende kinderen waar ze doordeweeks moet blijven slapen omdat het ver van huis is. Of ze kan naar een gewone middelbare school in de buurt. Waar kinderen zitten die kunnen horen. En geen gebarentaal kennen. Ellen wil het liefste het laatste, maar dan moet ze wel goed leren praten. Dat is alleen niet makkelijk als je doof bent. Zal het haar lukken?

3

OPDRACHT 3 (NA DE FILM)

Wat vond je van de documentaire? Probeer uit te leggen wat je leuk en minder leuk vond.

LEERLINGEN

4

OPDRACHT 4 (NA DE FILM)

Saskia Gubbels is de maakster van **Door de oren van Ellen**. Zij zegt dat ze met het maken van films zich soms net een leraar, kunstenaar of politicus voelt. Als leraar wil zij dingen leren aan de kijkers, als kunstenaar wil zij mooie beelden laten zien en als politicus wil zij zaken die ze belangrijk vindt in de maatschappij onder de aandacht brengen.

Dit kun je ook terugzien in **Door de oren van Ellen**. Geef voorbeelden van hoe je ziet dat Saskia met het maken van deze film zowel een leraar en een kunstenaar is. En als het lukt, kun je ook in de film terug zien dat ze zich soms een politicus voelt? *Schrijf dit op.*

OPDRACHT 5 (NA DE FILM)

Zoals je weet heet de film die je hebt gezien **Door de oren van Ellen**. Met de titel wordt bedoeld dat de kijker mee wordt genomen in de wereld van Ellen. Hoe heeft de regisseur ervoor gezorgd dat wij als kijkers in de wereld van Ellen stapten en konden voelen hoe het is om doof te zijn? *Probeer minimaal twee voorbeelden te noemen.*

OPDRACHT 6 (NA DE FILM)

Als je filmmaker zou zijn zou je dan liever documentairemaker zijn of speelfilmmaker? Schrijf op waarom. Schrijf ook op over welke onderwerpen je (documentaire)films zou willen maken. Bij deze opdracht ga je een eigen trailer van **Door de oren van Ellen** maken.

Dit doe je als volgt:

- Ga naar de Zappmixer op zappmixer.vpro.nl/echtgebeurd en maak een account aan. Als dit gelukt is, log dan in.
- Nu ga je aan de slag met het maken van een filmpje. Je kiest een achtergrondkleur en via de knop verder ga je naar de pagina 'kies een afbeelding'. Tussen de verschillende foto's vind je een afbeelding van Malik. Kies deze foto, druk op bewaar, geef de foto een naam en sla hem op.
- Via de knop verder ga je naar de pagina film. Klik op het pijltje naast Zapp Echt Gebeurd Video's en kies de video van **Door de oren van Ellen**. Met de effecten onderaan de pagina kun je de video bewerken. Klik op 'bewaar', verander eventueel de naam en klik daarna op 'opslaan'. Je kunt de video meerdere keren opslaan met verschillende effecten. Klik daarna op 'verder'.
- Kies nu geluiden die je wilt gebruiken, doe dit op dezelfde manier als bij de keuze van de video's. Als je hiermee klaar bent, klik je op 'verder'.
- Nu kom je in de mixer en ga je de film maken. Je kunt je afbeelding, video's en geluiden slepen in de mixer. Je kunt ze meerdere keren in de balken slepen en inkorten en afspelen totdat je een filmpje hebt gemaakt waar je tevreden mee bent. Als je klaar bent kun je je filmpje opslaan.

Gefeliciteerd! Je hebt een eigen trailer gemaakt!

